

Sygn. akt: I C 361/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 grudnia 2022 r.

Sąd Rejonowy w Gdyni - I Wydział Cywilny w składzie

Przewodniczący: asesor sądowy Mateusz Berent

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Małgorzata Świst

po rozpoznaniu w dniu 17 listopada 2022 r. w Gdyni

na rozprawie

sprawy z powództwa A. M.

przeciwko Bankowi (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.

o zapłatę

I. Zasądza od pozwanej Banku (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powódki A. M. kwotę 1.897,48 zł (tysiąc osiemset dziewięćdziesiąt siedem złotych czterdzieści osiem groszy) oraz kwotę 14.513,74 CHF (czternaście tysięcy pięćset trzynaście złotych franków szwajcarskich siedemdziesiąt cztery centymy) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 16 czerwca 2021r. do dnia zapłaty;

II. Oddala powództwo w pozostałym zakresie;

III. Zasądza od pozwanej Banku (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powódki A. M. kwotę 7917 zł (siedem tysięcy dziewięćset siedemnaście złotych) tytułem kosztów procesu wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty

Sygn. akt I C 361/21

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 1 grudnia 2022 roku

(żądanie i podstawa faktyczna powództwa)

1. Powódka A. M. wystąpiła przeciwko Bankowi (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W. z powództwem o zapłatę kwot: 1.966,73 zł oraz 14.513,74 franków szwajcarskich wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 9 czerwca 2021 roku do dnia zapłaty, ewentualnie o zapłatę co najmniej kwoty 6.893,08 franków szwajcarskich, ewentualnie o zapłatę kwoty 23.219,05 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 9 czerwca 2021 roku do dnia zapłaty, a także zasądzenia na swoją rzecz kosztów procesu według norm przepisanych, w tym wynagrodzenie pełnomocnika według podwójnej stawki minimalnej.

2. W uzasadnieniu pozwu powódka wskazała, iż dnia 10 października 2006 roku zawarła z pozwanym umowę kredytu konsolidacyjnego na zaspokojenie potrzeb konsumpcyjnych oraz spłatę bieżących zadłużeń. Pozwany udzielił kredytobiorcy kredytu w wysokości 119.180,00 zł. Kredyt został wypłacony w dwóch transzach w następujących dniach: 18 października 2006 roku w kwocie 38.875,46 zł, co po kursie wypłaty pozwanego 2, (...) stanowiło równowartość 16.295,20 franków szwajcarskich oraz 8 listopada 2006 roku w kwocie 79.870,87 zł, co po kursie

wypłaty pozwanego 2, (...) stanowiło równowartość 34.100,79 franków szwajcarskich. Na skutek poczynionych wypłat pozwany ustalił saldo zadłużenia powódki na poziomie 50.395,99 franków szwajcarskich. Na dzień 19 kwietnia 2021 roku zadłużenie powódki z tytułu kredytu wynosiło 29.103,33 franków szwajcarskich, co po średnim kursie NBP z tego dnia – 4, (...) – dawało kwotę 120.336,45 zł.

3. Powódka dochodziła roszczeń w zakresie dotyczącym nienależnych świadczeń wynikających z nieważności umowy kredytu (w teorii dwóch kondycji) w postaci wszelkich spłat kredytu za okres od spłat najdalej wymagalnych, ale nieprzedawnionych (w ocenie powódki: co do kwot płatnych w złotych – od dnia 18 listopada 2006 roku, a co do kwot płatnych we frankach szwajcarskich – od dnia 31 sierpnia 2015 roku) – do momentu całkowitego pokrycia kwoty głównej żądania (w ocenie powódki: co do kwot płatnych w złotych – do dnia 18 stycznia 2007 roku, a co do kwot płatnych we frankach szwajcarskich – do dnia 14 listopada 2019 roku). W przypadku przyjęcia podstawy prawnej opartej na nieważności kredytu w teorii salda (rozliczenia przez sąd wierzytelności stron nieważnej umowy kredytu), powódka dochodziła roszczeń w zakresie dotyczącym nienależnych świadczeń w postaci wszelkich spłat kredytu za okres od dnia 19 grudnia 2016 roku (tego dnia spłaty kredytu przez powódkę przekroczyły wypłacona kwota kredytu) do dnia 19 kwietnia 2021 roku. W przypadku przyjęcia podstawy prawnej opartej na pominięciu waloryzacji kredytu do kursu franka szwajcarskiego (bez stwierdzenia nieważności), powódka dochodziła roszczeń za okres od dnia 18 listopada 2006 roku do dnia 19 kwietnia 2021 roku w zakresie nadpłaty kredytu w wyniku stosowania przez pozwanego bank niedozwolonych (ewentualnie nieważnych) postanowień waloryzacyjnych.

4. Do dnia 19 kwietnia 2021 roku powódka wpłaciła na rzecz pozwanego banku łącznie kwoty 101.875,29 zł oraz 19.225,47 franków szwajcarskich tytułem spłat kredytu.

5. Kwoty nienależnego świadczenia powinny podlegać zwrotowi w walucie świadczenia.

6. Główne żądanie pozwu stanowią kwoty 1.966,73 zł oraz 14.513,74 franków szwajcarskich tytułem sumy spłat powódki od dnia 18 listopada 2006 roku do dnia 18 stycznia 2007 roku (w zakresie wpłat w złotych) oraz od dnia 31 sierpnia 2015 roku do dnia 14 listopada 2019 roku (w zakresie wpłat we frankach szwajcarskich).

7. Zdaniem powódki umowa jest nieważna z uwagi na naruszenie art. 58 k.c., art. 353¹ k.c. i art. 69 Prawa bankowego, gdyż jej postanowienia umożliwiają bankowi dowolne ustalanie świadczenia drugiej strony. Nadto wskazała na niedopuszczalność indeksacji kwoty kapitału kredytu, ewentualnie błędną konstrukcję waloryzacji umownej.

(pozew – k. 3-15)

(stanowisko pozwanego)

8. Pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie na jego rzecz kosztów procesu według norm przepisanych.

9. Zdaniem pozwanego brak jest podstaw do stwierdzenia nieważności umowy na jakiegokolwiek podstawie. Nadto, zdaniem banku umowa nie zawiera klauzul abuzywnych, gdyż pozwany nie miał dowolności ustalania kursów. Nawet gdyby umowa zawierała klauzule abuzywne, to istnieje możliwość jej dalszego wykonywania. Bank wskazał, że kurs ustalany przez bank był kursem rynkowym, indeksacja była dopuszczalna, a kurs poddawał się weryfikacji. Powódka była informowana o ryzyku kursowym. Bank nie mógł przewidzieć znaczącego wzrostu kursu (...). Pozwany bank nie jest też beneficjentem zwiększenia kursu. Pozwany dopełnił obowiązków informacyjnych. Powódka podjęła w pełni świadomą i racjonalną decyzję. Nadto, ustawa antyspreadowa uchyliła ewentualną abuzywność postanowień. Pozwany podniósł także zarzut przedawnienia, a także wskazał na przesłanki wyłączające możliwość zwrotu wpłaconych rat kredytowych (art. 411 k.c.). Pozew miałby także naruszać zasady współżycia społecznego.

(odpowiedź na pozew – k. 75-103v.)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

10. W 2006 roku powódka A. M. zamierzała zaciągnąć kredyt konsolidacyjny, który zamierzała przeznaczyć na spłatę zobowiązań powstałych po odejściu jej męża. Wówczas pracowała jako spedytor. Udała się do pośrednika finansowego, który skierował ją do pozwanego. Tam przedstawiono powódce wyłącznie ofertę kredytu indeksowanego do kursu franka szwajcarskiego. Powódka zamierzała zawrzeć umowę w złotych. Zarabiała w tej walucie.

11. Powódka nie została poinformowana o ryzyku walutowym. Nie tłumaczono jej definicji związanych z ustaleniem kursu pary walutowej (...)/PLN. Informowano, że to bezpieczny kredyt.

12. Nie poinformowano powódki o sposobie ustalenia kursu franka szwajcarskiego.

13. We wniosku kredytowym powódka zawnioskowała o kredyt w (...) w kwocie 109.080 zł na okres 360 miesięcy.

(dowód: wniosek kredytowy – k. 107-108, zeznania powódki – k. 312-314, płyta – k. 315)

14. Przed podpisaniem umowy powódka podpisała dokument zatytułowany „Informacja dla wnioskodawców ubiegających się o produkty hipoteczne indeksowane kursem waluty obcej, oparte na zmiennej stopie procentowej”.

15. W dokumencie tym wskazano, że w ofercie banku są kredyty i pożyczki hipoteczne złotowe, jak i indeksowane kursem waluty obcej: (...), USD, EUR, oparte na zmiennej stopie procentowej.

16. Klienci, którzy wybierają zadłużenie w walucie obcej, aktualnie korzystali z oprocentowania niższego w porównaniu z kredytem złotowym i spłacali miesięcznie niższą ratę kredytu. Dotyczy to przede wszystkim kredytów w euro i we frankach szwajcarskich, a wynika ze znacznej różnicy w wysokości stawek referencyjnych, które są podstawą do ustalenia oprocentowania kredytu.

17. W informacji wskazano wysokość stawek referencyjnych dla kredytów indeksowanych kursem (...), USD, EUR oraz wysokość stawki WIBOR 3M. Nadto, wskazano, że w przypadku kredytów walutowych kredytobiorca ponosi ryzyko kursowe, co oznacza, że zarówno rata spłaty, jak i wysokość zadłużenia tytułem zaciągniętego kredytu przeliczona na PLN na dany dzień podlega ciągłym wahaniom, w zależności od aktualnego kursu waluty.

18. Ryzyko kursowe było znacznie mniejsze, jeżeli o kredyt ubiegał się kredytobiorca, osiągający dochody w tej samej walucie obcej. Z tych powodów warto rozważyć zaciągnięcie długoterminowego kredytu w PLN jako korzystną alternatywę w stosunku do kredytów walutowych, które mimo atrakcyjnych aktualnie warunków cenowych w długim okresie mogły okazać się droższe na skutek wzrostu kursów walutowych. Rzeczywiste koszty obsługi długu mogły się okazać znacząco wyższe od wcześniej założonych z uwagi na zmienność kursów walutowych oraz wahania stóp procentowych. Jednocześnie, w informacji wskazano na możliwość zapoznania się z aktualnymi prognozami dotyczącymi kursu danej waluty, sporządzonymi przez analityków finansowych, do zapoznania się z historycznymi danymi na temat zmian kursów walut.

19. Powódce przedstawiono także symulację szacowanej wysokości raty m.in. przy założeniu wzrostu kursu (...) o wartość stanowiącą różnicę pomiędzy minimalnym a maksymalnym kursem z okresu ostatnich 12 miesięcy, tj. o 9,21 % oraz 10,88 %. Symulacje aktualne były na dni odpowiednio 12 września 2006 roku oraz 28 czerwca 2006 roku.

(dowód: informacja dla wnioskodawców ubiegających się o produkty hipoteczne indeksowane kursem waluty obcej, oparte na zmiennej stopie – k. 134, parametry wejściowe symulacji – k. 135, 136)

20. Zawarcie umowy poprzedzone było wydaniem pozytywnej decyzji kredytowej nr (...) z dnia 3 sierpnia 2006 roku.

(dowód: decyzja kredytowa – k. 116-124v.)

21. Dnia 10 października 2006 roku pomiędzy powódką A. M. a pozwanym Bankiem (...) Spółką Akcyjną z siedzibą w W. zawarta została umowa o kredyt konsolidacyjny nr KK/ (...). Celem kredytu były potrzeby konsumpcyjne, spłata kart kredytowych, spłata kredytu konsumpcyjnego, spłata linii debetowej oraz koszty kredytu.

22. Na podstawie powyższej umowy bank udzielił kredytobiorcy kredyt w kwocie 119.180,00 złotych (§2 ust. 1). Jednocześnie wskazano, iż kredyt ten był indeksowany do (...), po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna (...) według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy (§ 2 ust. 2).

23. Uruchomienie środków miało nastąpić w terminie wskazanym przez kredytobiorcę w dyspozycji wypłaty, o ile dyspozycja wraz z dokumentami potwierdzającymi spełnienie warunków koniecznych do uruchomienia środków z kredytu, określonych w umowie i Regulaminie, zostanie złożona na 3 dni robocze przed planowaną datą uruchomienia środków (§ 3 ust. 4).

24. Kredyt był oprocentowany według zmiennej stopy procentowej. Oprocentowanie kredytu wynosiło 6,5608 % w stosunku rocznym, co stanowiło sumę stopy referencyjnej LIBOR 3M ((...)) obowiązującej w dniu sporządzenia umowy oraz marży w wysokości 4,75 p.p., stałej w całym okresie kredytowania (§6 ust. 1 i 3). Oprocentowanie kredytu ulegało zmianie w zależności od zmiany stopy referencyjnej LIBOR 3M ((...)) (§6 ust. 5). Stopa referencyjna zmienia się w cyklu kwartalnym i przyjmuje wartość z ostatniego dnia roboczego ostatniego miesiąca poprzedzającego kolejny kwartał kalendarzowy (§ 6 ust. 6).

25. Kredytobiorca zobowiązał się spłacić kwotę kredytu w złotych polskich z zastosowaniem kursu sprzedaży (...) obowiązującego w dniu płatności raty kredytu, zgodnie z (...) Banku (...) S.A. (§ 7 ust. 1). Kredyt miał być spłacany w 300 ratach miesięcznych, które zawierają malejącą część odsetek oraz rosnącą część raty kapitałowej (§ 7 ust. 2). Spłata miała następować poprzez bezpośrednie potrącanie przez bank należnych mu kwot z rachunku kredytobiorcy (§ 7 ust. 3).

26. Zabezpieczeniem spłaty kredytu była m.in. hipoteka kaucyjna do kwoty 202.606,00 złotych ustanowiona na spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu mieszkalnego położonego w G. przy ul. (...), dla którego prowadzona była księga wieczysta o numerze (...) (§ 9 ust. 1 pkt 1). Integralną część umowy stanowił m.in. Regulamin (§ 11 ust. 2 pkt 1).

(dowód: umowa nr (...) – k. 23-27)

27. Dnia 11 października 2006 roku strony zawarły aneks nr (...) do przedmiotowej umowy, wprowadzający sześciomiesięczną karencję w spłacie rat kapitałowych przypadających do spłaty od dnia 18 kwietnia 2010 roku do dnia 18 września 2010 roku włącznie, przy zachowaniu płatności bieżących rat odsetkowych.

(dowód: aneks nr (...) – k. 193)

28. Dnia 1 sierpnia 2015 roku strony zawarły aneks nr (...), w którym w §2 umowy dodano kolejny ustęp w brzmieniu: „Kurs wymiany walut obcych, na podstawie którego przeliczane są na złote polskie zobowiązania kredytobiorcy wyrażone w walucie obcej, podawany jest w Tabeli Kursów Walut Obcych Banku. Podstawą do ustalenia kursów kupna i sprzedaży zawartych w Tabeli kursów Walut Obcych Banku jest kurs bazowy, stanowiący średnią arytmetyczną z ofert kupna i ofert sprzedaży tej waluty oferowanych przez profesjonalnych uczestników rynku walutowego i podanych na stronie serwisu (...) w chwili tworzenia Tabeli Kursów Walut Obcych. Wartości kursu kupna i wartości kursu sprzedaży z Tabeli Kursów Walut Obcych mogą odbiegać od kursu bazowego o nie więcej niż 10 %”.

29. W dalszej części wskazano na moment tworzenia Tabeli danego dnia oraz, że Tabela publikowana była na stronie banku. (§ 1).

30. Zmieniono również §7 ust. 1 umowy w ten sposób, że kredytobiorca zobowiązał się spłacić kwotę kredytu w walucie, do której kredyt jest indeksowany lub denominowany. W przypadku przedterminowej całkowitej lub częściowej spłaty kredytu, spłata miała nastąpić w walucie, do której kredyt jest indeksowany lub denominowany (§ 2).

31. Poprzez zmianę §7 ust. 3 umowy spłata kredytu miała następować poprzez bezpośrednie potrącanie przez bank należnych mu kwot z otwartego i prowadzonego przez bank rachunku walutowego (§ 3).

32. Jednocześnie kredytobiorca udzielił bankowi pełnomocnictwa z prawem pełnej substytucji dla upoważnionych pracowników do pobierania w imieniu kredytobiorcy z tego rachunku bankowego środków pieniężnych z zaliczeniem ich na spłatę wymagalnych zobowiązań kredytobiorcy z tytułu kredytu. Kredytobiorca oświadczył, że obciążenie tego rachunku bankowego nie wymagała oddzielnej jego dyspozycji. Kredytobiorca zrzekł się prawa odwołania pełnomocnictwa (§ 4).

(dowód: aneks nr (...) – k. 194)

33. Przy podpisaniu umowy kredytowej powódka udzieliła pozwanemu pełnomocnictwa do pobierania z jej rachunku bankowego prowadzonego przez pozwanego środków pieniężnych z zaliczeniem na spłatę jej wymagalnych zobowiązań z tytułu kredytu, odsetek, prowizji i innych opłat, w przypadku opóźnienia względnie zwłoki ze spłatą tych zobowiązań w wysokości wynikającej z umowy kredytu. Jednocześnie oświadczyła, że obciążenie jej rachunku bankowego nie wymaga oddzielnej dyspozycji.

(dowód: pełnomocnictwo – k. 133-133v.)

34. W słowniczku pojęć zawartym w § 2 Regulaminu oznaczonego symbolem R19 nie określono sposobu wyliczenia kursu sprzedaży, ani też kupna waluty obcej, ani też nie zawarto definicji spreadu walutowego.

35. Jako kredyt w walucie obcej zdefiniowano kredyt udzielony w złotych, indeksowany kursem waluty obcej według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (§ 2 pkt 19).

36. Nadto, wskazano, że w przypadku kredytu w walucie obcej wnioskodawca we wniosku o udzielenie kredytu określał kwotę kredytu w PLN z zaznaczeniem waluty wnioskowanego kredytu, a kredyt był kredytem indeksowanym do walut wymiennalnych i był udzielany w złotych polskich. W umowie kredytowej kwota kredytu była określona w PLN. Uruchomienie środków z kredytu następowało w sposób określony w dyspozycji uruchomienia kredytu, po jej akceptacji przez bank (§ 5 ust. 16).

37. W §8 ust. 3 postanowiono, iż w przypadku kredytu w walucie obcej, kwota raty spłaty obliczona była według kursu sprzedaży dewiz, obowiązującego w banku na podstawie obowiązującej w banku (...) w dniu spłaty.

38. W przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej kredytobiorca mógł zastrzec w umowie kredytu, iż bank będzie pobierał ratę spłaty z rachunku w walucie, do jakiej kredyt był indeksowany, o ile ten rachunek był dostępny w aktualnej ofercie banku (§ 8 ust. 4).

(dowód: Regulamin kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej w Banku (...) S.A. R19 – k. 127-131)

39. I transza kredytu uruchomiona została dnia 18 października 2006 roku. Wypłacono wówczas powódce kwotę 38.875,46 zł, co przy kursie pary walutowej (...) / PLN na poziomie 2, (...) dawało kwotę 16.295,20 franków szwajcarskich. Ówczesny średni kurs NBP wynosił 2, (...). II transza uruchomiona została dnia 8 listopada 2006 roku. Wypłacono wówczas powódce kwotę 79.870,87 zł, co przy kursie pary walutowej (...) / PLN na poziomie 2, (...) dawało kwotę 34.100,79 franków szwajcarskich. Ówczesny kurs NBP wynosił wówczas 2, (...).

(dowód: potwierdzenia wykonania operacji – k. 28, k. 29)

40. W okresie od dnia 18 listopada 2006 roku do dnia 18 lipca 2015 roku dokonywała spłat kredytu w złotych, a bank dokonywał przeliczenia wpłat na franki szwajcarskie według kursu sprzedaży banku obowiązującego w dniu dokonania spłaty, natomiast w okresie od dnia 31 sierpnia 2015 roku do dnia 14 listopada 2019 roku powódka dokonywała spłat we frankach szwajcarskich.

41. Od dnia 18 listopada 2006 roku do dnia 18 lipca 2015 roku tytułem rat kapitałowo-odsetkowych z rachunku powódki pobrano kwotę 90.908,56 zł, natomiast w okresie od dnia 31 sierpnia 2015 roku do dnia 14 listopada 2019 roku z tego samego tytułu pobrano od powódki kwotę 14.555,27 franków szwajcarskich.

42. Natomiast od dnia 18 listopada 2006 roku do dnia 18 stycznia 2007 roku tytułem rat kapitałowo-odsetkowych z rachunku powódki pobrano kwotę 1.897,48 zł.

(dowód: zaświadczenia – k. 30-59v., zestawienie transakcji – k. 137-192, opinia biegłej sądowej wraz z załącznikami – k. 329-486)

43. Pismem z dnia 28 maja 2021 roku powódka wezwała pozwanego bank do zapłaty kwoty 101.875,29 zł oraz 19.225,47 CHF tytułem wszystkich spełnionych nienależnie świadczeń z tytułu nieważnej umowy kredytu, względnie różnicy pomiędzy sumą spłat pobranych z tytułu zawartej z bankiem umowy kredytu uiszczonych przez kredytobiorcę a sumą spłat, które rzeczywiście były należne bankowi z uwagi na brak waloryzacji kredytu kursem franka szwajcarskiego – w terminie 7 dni od dnia doręczenia wezwania.

44. Jednocześnie powódka wyraziła sprzeciw do pobierania dalszych rat z tytułu umowy kredytu z uwagi na fakt nieważności umowy kredytu.

45. Pismo doręczono dnia 1 czerwca 2021 roku.

(dowód: wezwanie do zapłaty – k. 19-19v., potwierdzenie nadania – k. 20, wydruk z systemu śledzenia przesyłek – k. 21-22)

Sąd zważył, co następuje:

46. Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dowodów z dokumentów, przesłuchania powódki oraz opinii biegłej sądowej.

(ocena dowodów)

47. Dokonując ustaleń faktycznych w niniejszej sprawie Sąd oparł się na wymienionych powyżej dowodach z dokumentów prywatnych przedłożonych przez strony niniejszego postępowania. Zważyć należy, iż wymienione w ustaleniach stanu faktycznego dokumenty prywatne nie były kwestionowane, zaś Sąd z urzędu nie doszukał się żadnych okoliczności mogących wzbudzać wątpliwości co do ich autentyczności czy wiarygodności. W ramach swobodnej oceny dowodów Sąd uznał, że wymienione powyżej dowody z dokumentów odzwierciedlają rzeczywistą treść stosunku prawnego zawartego przez strony, a także wysokość dokonanej przez kredytobiorcę spłaty z tytułu kredytu hipotecznego.

48. Sąd nie znalazł również podstaw do odmówienia wiary dowodowi z przesłuchania powódki w zakresie dotyczącym okoliczności, celu i przyczyn zawarcia umowy kredytowej, zakresu informacji udzielonych jej przed zawarciem umowy w zakresie zasad funkcjonowania kredytu indeksowanego do kursu franka szwajcarskiego, negocjowania postanowień umowy, a także sposobu dokonywania spłaty kredytu.

49. Zdaniem Sądu, w powyższym zakresie zeznania powódki należało uznać za szczere, spójne i niesprzeczne z innymi dowodami zebranymi w niniejszej sprawie. Zeznania te nie budziły również żadnych wątpliwości w świetle zasad doświadczenia życiowego. Zważyć bowiem należy, iż zawierając umowę kredytu hipotecznego powódka działała w zaufaniu do osoby przedstawiającej jej ofertę banku, a świadomość powódki odnośnie ryzyka walutowego i możliwości znaczącego wzrostu wysokości raty była kształtowana m.in. poprzez zapewnienia doradcy kredytowego o korzyściach związanych z zaciągnięciem zobowiązania kredytowego indeksowanego w walucie szwajcarskiej.

50. Za wiarygodnością zeznań powódki przemawia również fakt, iż wcześniej nie była ona stroną podobnych umów, jak również nie posiadała specjalistycznego wykształcenia na kierunku finanse i bankowość. Jako osoba,

która nie знаła konstrukcji kredytów waloryzowanych do kursu waluty obcej i nie osiągała dochodów w walucie obcej, podejmując decyzję o zawarciu umowy kredytowej, kierowała się informacjami i wyjaśnieniami przekazanymi przez osobę działającą na rzecz banku. Za wiarygodne Sąd uznał także zeznania powódki co do zakresu informacji przekazanych przez pracownika banku odnośnie mechanizmu indeksacji, w tym zasad ustalania kursów kupna i sprzedaży franka szwajcarskiego. Pozwany nie przedstawił w toku niniejszego postępowania żadnych dowodów wskazujących na to, że rzeczywisty zakres pouczeń potwierdzonych oświadczeniami o zasadach funkcjonowania kredytu były inny aniżeli wynikało to z zeznań kredytobiorcy.

51. Sąd nie znalazł podstaw do kwestionowania opinii wydanej przez biegłą sądową z zakresu finansów i rachunkowości. Opinia ta została zdaniem Sądu sporządzona rzetelnie i fachowo, z uwzględnieniem całokształtu materiału dowodowego, a nadto została wyrażona w sposób jasny, zrozumiały i nie zawiera luk czy sprzeczności. Przedstawione przez biegłą wnioski są kategoryczne, a także nie budzą wątpliwości Sądu w świetle zasad logicznego rozumowania oraz doświadczenia życiowego. Biegła odniosła się do podniesionych zarzutów, jednak nie miało to zasadniczego znaczenia wobec uznania umowy za nieważną. Istotne było zatem prawidłowe naliczenia kwot wpłaconych przez powódkę w okresie objętym pozwem. Skoro złożona opinia była jasna, logiczna i wewnętrznie niesprzeczna, Sąd uznał ją za dowód miarodajny dla ustalenia stanu faktycznego.

52. Na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 i 5 k.p.c. Sąd pominął dowód z zeznań świadków M. S. i J. C., albowiem żadna z tych osób nie uczestniczyła w procesie zawierania spornej umowy kredytowej, a ich zeznania miały dotyczyć m.in. zasad funkcjonowania kredytów indeksowanych do (...), sytuacji na rynku kredytów hipotecznych, sposobu liczenia zdolności kredytowej, sposobu przygotowania tabel kursowych, sposobu finansowania kredytu czy też procedur obowiązujących w banku odnośnie udzielania kredytów hipotecznych, informowania klientów o warunkach i skutkach zaciągania kredytu hipotecznego indeksowanego w walucie obcej, czy też sposobu funkcjonowania takiego kredytu hipotecznego. Podkreślić należy, iż sam fakt obowiązywania określonych procedur wewnętrznych w pozwanym banku nie oznacza, że były one stosowane w odniesieniu do spornej umowy. Z kolei, wyżej wskazane okoliczności związane z wykonywaniem umowy kredytowej, nie były istotne dla rozstrzygnięcia powództwa opartego na wskazanej w pozwie podstawie faktycznej i prawnej.

53. Na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 i 5 k.p.c. Sąd pominął również wniosek pozwanego o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu bankowości, finansów i rachunkowości. Wobec uznania, że zawarta przez strony umowa kredytowa jest nieważna, okolicznością nieistotną pozostawało ile ewentualnie wynosi różnica pomiędzy kwotą rzeczywiście zapłaconą przez powódów a kwotą należną przy pominięciu klauzul waloryzacyjnych i zachowaniu pozostałych postanowień umowy. W przypadku nieważności czynności prawnej zwrotowi podlegają spełnione przez strony świadczenia. Wysokość zapłaconych przez kredytobiorców rat kapitałowo – odsetkowych w okresie objętym żądaniem pozwu Sąd był w stanie ustalić samodzielnie na podstawie złożonego do akt sprawy zaświadczenia banku (na płycie CD) poprzez zsumowanie wpłaconych w tym okresie przez powódów rat i porównanie tej sumy z kwotą dochodzoną w niniejszej sprawie.

54. Na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. pominięto dowód z Komunikatu Komitetu Politycznego partii (...) z dnia 1 lipca 2006 roku dotyczącego zalecenia Komisji Nadzoru Bankowego (k. 195), raportu (...) pt. Ocena wpływu na sytuację sektora bankowego i polskiej gospodarki propozycji przewalutowania kredytów mieszkaniowych udzielonych w (...) na PLN według kursu z dnia udzielenia kredytu (k. 196-199), ekspertyzy dotyczącej walutowych kredytów hipotecznych indeksowanych do kursu (...)/PLN autorstwa (...) Sp. z o.o. z dnia 6 maja 2015 roku (k. 200-222), informacji (...) w zakresie skutków projektu ustawy o sposobach przywrócenia równości stron niektórych umów kredytu i umów pożyczki (k. 224-239), raportu dotyczącego spreadów z 2009 roku przygotowanego przez UOKiK (k. 250-256), opinii prof. Dr hab. K. J. na temat sposobu ustalania rynkowego kursu walutowego (k. 257-260), opinii prof. Dr hab. Ł. B. z 25 maja 2021 roku (k. 226-270), albowiem okazały się nieprzydatne dla rozstrzygnięcia sprawy. W szczególności Sąd nie był związany wyrażonymi w tych dokumentów opiniami.

55. Przystępując do rozważań należało mieć na uwadze, że w uzasadnieniu wyroku nie ma potrzeby ani obowiązku wyrażania szczegółowego stanowiska do wszystkich poglądów prezentowanych przez strony, o ile nie miały one istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 października 1998 r. w sprawie II UKN 282/98, Legalis 44600).

(rozstrzygnięcie i podstawa prawna żądania)

56. Powództwo zasługiwało w znacznej mierze na uwzględnienie.

57. Podstawę prawną powództwa stanowiły przepisy art. 410 k.c. w zw. z art. 405 k.c. Stosownie do art. 410 § 1 k.c. przepisy dotyczące bezpodstawnego wzbogacenia stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego. Zgodnie z treścią art. 410 §2 k.c. świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

58. Przechodząc do szczegółowych rozważań należy wskazać, że powódka przede wszystkim zarzuciła nieważność umowy kredytu, wskazując na sprzeczność tejże umowy z naturą stosunku zobowiązaniowego, niedopuszczalność indeksacji kwoty kapitału kredytu, ewentualnie błędną konstrukcję klauzuli waloryzacyjnej.

59. Jeśli chodzi o zarzut nieważności umowy oparty na zarzucie sprzeczności umowy z art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe, to zważyć należy, iż co do zasady zawieranie umów o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska było dopuszczalne w dacie zawarcia przedmiotowej umowy, stąd nie można a limine takiej konstrukcji umownej uznać za sprzeczną z prawem, a tym samym za nieważną. Taki typ umowy kredytowej został wprost przewidziany w art. 69 ust. 2 pkt 4a ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku Prawo bankowe (Dz.U. z 2019 r. poz. 2357), gdzie wskazano, że umowa o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska powinna określać szczegółowe zasady określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu.

60. Wprawdzie powyższy przepis został dodany dopiero ustawą z dnia 29 lipca 2011 roku o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 165, poz. 984) – tzw. ustawa antyspreadowa, jednak w art. 4 powołanej ustawy nowelizującej przesądzono, że w przypadku kredytów lub pożyczek pieniężnych zaciągniętych przez kredytobiorcę lub pożyczkobiorcę przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy ma zastosowanie art. 69 ust. 2 pkt 4a oraz art. 75b ustawy, o której mowa w art. 1, w stosunku do tych kredytów lub pożyczek pieniężnych, które nie zostały całkowicie spłacone – do tej części kredytu lub pożyczki, która pozostała do spłacenia. W tym zakresie bank dokonuje bezpłatnie stosownej zmiany umowy kredytowej lub umowy pożyczki.

61. Tym samym ustawodawca potwierdził, że umowy o kredyt indeksowany do kursu franka szwajcarskiego – także te zawarte przed wejściem w życie ustawy antyspreadowej – co do zasady nie pozostają w sprzeczności z obowiązującym porządkiem prawnym.

(naruszenie zasady swobody umów)

62. W kontekście zarzutu nieważności Sąd przeanalizował sposób ustalenia wysokości świadczenia kredytobiorcy pod kątem przekroczenia granic zasady wolności umów. Zgodnie z treścią art. 353¹ k.c. strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

63. Podkreślić należy, iż zasadniczym elementem każdego zobowiązania umownego jest możliwość obiektywnego i dostatecznie dokładnego określenia świadczenia. Przy określeniu świadczenia możliwe jest odwołanie się do konkretnych podstaw, możliwe jest również odwołanie się w tym zakresie do woli osoby trzeciej. Jednakże w

każdym wypadku umowa będzie sprzeczna z naturą zobowiązania, jeśli określenie świadczenia zostanie pozostawione woli wyłącznie jednej ze stron. W orzecznictwie jednoznacznie wskazuje się, że klauzule umowne dopuszczające dokonywanie jednostronnej zmiany wysokości zobowiązania w sposób niekontrolowany są sprzeczne z naturą stosunku zobowiązaniowego (vide: uchwała Składu Siedmiu Sędziów SN z dnia 6 marca 1992 r., III CZP 141/91, L.).

64. W tym kontekście za sprzeczne z istotą stosunków umownych, a tym samym niepodlegające prawnej ochronie, należy uznać zapisy umowy kredytowej, w której strona ekonomicznie silniejsza, czyli kredytodawca, byłby upoważniony do jednostronnego określenia kursu tej waluty, która została określona jako właściwa dla oznaczenia wysokości rat obciążających kredytodawcę. Zamieszczenie w takiej umowie takiej klauzuli nie może zostać uznane za działanie pozostające w granicach swobody umów z art. 353¹ k.c., lecz za rażące przekroczenie tej granicy. Główne zobowiązanie strony zobowiązanej do spłacenia kredytu, obliczane poprzez zastosowanie klauzuli jego indeksacji do (...), nie może zostać określone przez drugą stronę tej samej umowy jednostronnym oświadczeniem, wykraczającym poza konsensus, który oddaje istotę stosunku umownego.

65. Umowa zawierająca tego rodzaju klauzule a limine powinna zostać uznana za nieważną z powodu jej sprzeczności z normą zawartą w powołanym przepisie ze skutkiem *ex tunc*, czyli od daty jej zawarcia i bez względu na sposób jej wykonywania przez stronę upoważnioną do tego, aby z tego uprawnienia skorzystać w okresie jej obowiązywania (vide: wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 23 października 2019 r., V ACa 567/18, L.). Aktualnie, także Sąd Najwyższy w swoim orzecznictwie wskazuje, że sprzeczne z naturą stosunku prawnego kredytu indeksowanego do waluty obcej są postanowienia, w których kredytodawca jest upoważniony do jednostronnego oznaczenia kursu waluty właściwej do wyliczenia wysokości zobowiązania kredytobiorcy oraz ustalenia wysokości rat kredytu, jeżeli z treści stosunku prawnego nie wynikają obiektywne i weryfikowalne kryteria oznaczenia tego kursu (vide: uchwała Sądu Najwyższego z dnia 28 kwietnia 2022 r., III CZP 40/22, L.).

66. Odnosząc powyższe uwagi natury ogólnej do ustalonego stanu faktycznego, należy wskazać, że z treści przytoczonych powyżej postanowień wzorców umownych nie wynika, na podstawie jakich parametrów są wyznaczone kursy (...), przyjmowane przez bank do przeliczania kwoty kredytu przy jego wypłacie. W umowie i Regulaminie nie tylko nie podano żadnych wzorów matematycznych czy algorytmów, służących bankowi na wyznaczenie kursu kupna (...), ale nawet nie wskazano w sposób opisowy i ogólny czynników, jakie mają wpływ na kurs, ani też nie opisano sposobu wyznaczania tego kursu. Brak jest przy tym przepisów prawa, które wpływałyby na sposób określania kursu przez pozwanego (art. 111 ust. 1 pkt. 4 Prawa bankowego nakazuje jedynie ogłaszanie stosowanych kursów).

67. W konsekwencji, brak szczegółowego i precyzyjnego sposobu ustalania kursu (...) pozwalał bankowi na dowolne, jednostronne kształtowanie świadczenia kredytobiorcy, co jest sprzeczne z właściwością stosunku prawnego kredytu. Podkreślić należy, iż klauzula indeksacyjna może działać prawidłowo jedynie wówczas, gdy miernik wartości, według którego dokonywana jest indeksacja ustalany jest w sposób obiektywny i niezależny od woli którejkolwiek stron umowy. W rozpatrywanym przypadku istnieje natomiast hipotetycznie możliwość dowolnego ustalania tego kursu przez bank, co rodzi ryzyko, że przyjęta wysokość kursu będzie znacznie odbiegała od wartości występujących na rynku walutowym, a tym samym stanowi zagrożenie dla interesów ekonomicznych konsumenta. Brak oparcia zasad ustalania kursów o przejrzyste, jednoznaczne i obiektywne kryteria rodzi zatem ryzyko uzyskania dodatkowego wynagrodzenia przez bank kosztem kredytobiorcy. Okoliczność czy i w jakim zakresie pozwany korzystał z tej możliwości nie ma znaczenia dla konstrukcji samej umowy.

68. Powyższe okoliczności pozwoliły Sadowi stwierdzić nieważność przedmiotowej umowy. W ocenie Sądu nie zwalniało to jednak Sądu z obowiązku oceny przedmiotowej umowy z punktu widzenia abuzywności klauzul umownych. W ocenie Sądu wynika to z faktu, że stwierdzenie nieważności umowy z uwagi na naruszenie granic swobody umów nie może rodzić po stronie konsumenta mniej korzystnych dla niego skutków aniżeli stwierdzenie abuzywności klauzul umownych.

(niedozwolone postanowienia umowne)

69. Zgodnie z treścią art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. W myśl art. 385¹ § 3 k.c. niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta.

70. Rozpatrując żądanie pod kątem zaistnienia poszczególnych przesłanek określonych w art. 385¹ § 1-3 k.c. w pierwszej kolejności należało ustalić, czy powodowie posiadają status konsumentów. Zgodnie z treścią art. 22¹ k.c. za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. W niniejszej sprawie nie ulegało wątpliwości, że sporna umowa kredytowa jest umową jednostronnie profesjonalną, albowiem powódka nie zawierała jej w ramach prowadzonej działalności gospodarczej. Powódka po odejściu męża zamierzała spłacić swoje zobowiązania.

(indywidualne uzgodnienie klauzul)

71. W świetle wymienionych powyżej przesłanek dla uznania postanowień przedmiotowej umowy kredytowej za abuzywne konieczne było ustalenie, że nie zostały one uzgodnione indywidualnie. W myśl art. 385¹ § 3 k.c. niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Podkreślić przy tym należy, że zgodnie z treścią art. 385¹ § 4 k.c. ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje, a więc w niniejszej sprawie na stronie pozwanej. Jak wskazuje się w judykaturze przez "rzeczywisty wpływ" – o jakim mowa w cytowanym powyżej przepisie – należy rozumieć realną możliwość oddziaływania na treść postanowień umownych. Z tego też powodu okoliczność, iż konsument znał treść danego postanowienia i rozumiał je, nie przesądza o tym, że zostało ono indywidualnie uzgodnione.

72. Za uzgodnione indywidualnie trzeba bowiem uznawać tylko takie klauzule umowne, na których treść istotnie mógł on w praktyce oddziaływać. Chodzi zatem o postanowienia rzeczywiście negocjowane bądź o klauzule włączone do umowy wskutek propozycji zgłoszonej przez konsumenta. Trzeba więc badać, czy konsument miał realny wpływ na ewentualną zmianę klauzul proponowanych przez przedsiębiorcę i czy z możliwości tej zdawał sobie sprawę (vide: wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 8 sierpnia 2019r., I ACa 79/19, L.). Zatem, postanowieniem indywidualnie uzgodnionym w myśl przepisu art. 385¹ § 1 k.c. nie jest postanowienie, którego treść konsument mógł negocjować, lecz takie postanowienie, które rzeczywiście powstało na skutek indywidualnego uzgodnienia (vide: wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 20 maja 2015 r., VI ACa 995/14, L.). Ponadto, pamiętać należy, że wszelkie klauzule sporządzone z wyprzedzeniem będą klauzulami pozbawionymi cechy indywidualnego uzgodnienia i okoliczności tej nie niweczy fakt, że konsument mógł znać ich treść (vide: wyrok Sądu Apelacyjnego Warszawa z dnia 15 maja 2012r., VI ACa 1276/11, L.).

73. W świetle powyższych rozważań nie sposób uznać, że strona pozwana sprostała spoczywającemu na niej ciężarowi dowodu i wykazała, że powódka będąca konsumentką miała jakikolwiek wpływ na kształt postanowień umowy w kwestionowanym zakresie. Sporne klauzule były zawarte we wzorcu umownym (tj. formularzu umowy i Regulaminie), którym pozwany posługiwał się w ramach prowadzonej działalności bankowej. Z zebranego materiału dowodowego nie wynika, aby którykolwiek z klientów indywidualnych pozwanego w ramach prowadzonych z pozwanym bankiem rokowań uzyskał zmianę kształtu tych klauzul indeksacyjnych. Pozwany nie wykazał, że w tym konkretnym przypadku była możliwość zmiany (wyeliminowania) spornych klauzul indeksacyjnych w wyniku negocjacji stron, czy zastąpienia ich innym miernikiem. W konsekwencji należało uznać, że sporne klauzule umowne nie zostały indywidualnie uzgodnione w rozumieniu powołanego powyżej orzecznictwa.

74. Podkreślić należy, że z samego faktu złożenia przez powódkę wniosku o zawarcie umowy kredytu indeksowanego kursem franka szwajcarskiego, dokonania przez nią wyboru oferty kredytowej banku oraz otrzymania wzoru umowy i informacji o ryzyku kursowym, nie wynika, że konsument miał realny wpływ na ukształtowanie kwestionowanych postanowień umowy (vide: wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 17 lipca 2020 r., I ACa 589/18, L.). Mimo, że powódce przedstawiono wyłącznie ofertę kredytu indeksowanego do (...) (powódka zeznała, że miała nie mieć zdolności do zawarcia umowy w PLN), w judykaturze podkreśla się, że wybór konsumenta jednej z kilku oferowanych przez bank wersji kredytu, nie może być uznany za równoznaczny z indywidualnym uzgodnieniem warunków takiego kredytu (vide: wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 19 grudnia 2019 r., VI ACa 312/19, L.).

(główne świadczenie stron, obowiązki informacyjne przedsiębiorcy wobec konsumenta)

75. W myśl art. 385¹ § 1 k.c. kontroli incydentalnej nie podlegają postanowienia określające główne świadczenia stron, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. W judykaturze obecnie wskazuje się, że klauzule dotyczące ryzyka kursowego określają główne świadczenia stron. W wyroku z dnia 4 listopada 2020 r., V ACa 300/20, Sąd Apelacyjny w Gdańsku stwierdził, że postanowienia dotyczące indeksacji nie ograniczają się do posiłkowego określenia sposobu zmiany wysokości świadczenia kredytobiorcy w przyszłości, ale wprost świadczenie to określają. Bez przeprowadzenia przeliczeń wynikających z indeksacji nie doszłoby do ustalenia wysokości kapitału podlegającego spłacie (wyrażonego w walucie obcej). Nie doszłoby też do ustalenia wysokości odsetek, które zobowiązany jest zapłacić kredytobiorca, skoro odsetki te naliczane są, zgodnie z konstrukcją umowy, od kwoty wyrażonej w walucie obcej. Również postanowienie umowy stanowiące część mechanizmu indeksacyjnego, określające sposób oznaczenia kursu miarodajnego dla przeliczenia walutowego, określa świadczenie kredytobiorcy. W związku z powyższym uznać należy, że klauzule odnoszące się do przeliczenia kwot kredytu na (...) określają świadczenie główne umowy kredytu.

76. W wyroku z dnia 30 września 2020 roku w sprawie o sygn. akt I CSK 556/18 Sąd Najwyższy wprost stwierdził, że zastrzeżone w umowie kredytu złotowego indeksowanego do waluty obcej klauzule, a zatem także klauzule zamieszczone we wzorcach umownych kształtujące mechanizm indeksacji określają główne świadczenie kredytobiorcy. W orzecznictwie sądów powszechnych również coraz częściej wskazuje się, że klauzulę indeksacyjną (w tym same postanowienia dotyczące przeliczania kwoty kredytu złotówkowego na walutę obcą) należy uznać za określającą podstawowe świadczenia w ramach zawartej umowy, charakteryzujące tę umowę jako podtyp umowy kredytu – umowy o kredyt indeksowany do waluty obcej. Postanowienia dotyczące indeksacji nie ograniczają się do posiłkowego określenia sposobu zmiany wysokości świadczenia kredytobiorcy w przyszłości, ale wprost świadczenie to określają.

77. W okolicznościach niniejszej sprawy charakter kwestionowanych przez powódkę klauzul jako określających główne świadczenia stron nie wyłącza możliwości uznania ich za niedozwolone, albowiem klauzule te zostały sformułowane w sposób niejednoznaczny. W doktrynie wskazuje się, że w art. 385¹ § 1 k.c. chodzi o transparentność w szerokim znaczeniu, obejmującym zarówno jednoznaczność, jak i zrozumiałość. Taki wniosek wynika z art. 4 ust. 2 oraz art. 5 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 roku w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (vide: K. Osajda (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Tom IIIA. Zobowiązania. Część ogólna, Warszawa 2017, s. 268). Pojęcie jednoznaczności dotyczy sfery językowej rozumienia tekstu, w ramach zaś kryterium zrozumiałości należy uwzględnić zarówno aspekt techniczny, jak i językowy. Obydwa kryteria powinny być stosowane w oparciu o model przeciętnego konsumenta (vide: K. Osajda (red.), Kodeks cywilny... s. 260). Przez pojęcie jednoznaczności należy rozumieć brak wątpliwości co do znaczenia postanowień wzorca. Ich interpretacja nie powinna umożliwiać nadania im różnych znaczeń. Do wieloznaczności może prowadzić używanie terminów nieostrych, które pozwalają na formułowanie kilku (zamiast jednej) różniących się od siebie norm, dotyczących zachowania stron stosunku (por. A. Olejniczak [w:] A. Kidyba (red.) Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III, Zobowiązania – część ogólna, LEX 2014). W wyroku z dnia 20 września 2017 roku (C-186/16, R. P. A. i inni przeciwko (...) SA) (...) wyjaśnił, że art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy interpretować w ten sposób, że wymóg wyrażenia warunku umownego prostym i zrozumiałym językiem oznacza, że w wypadku umów kredytowych instytucje finansowe muszą zapewnić kredytobiorcom informacje

wystarczające do podjęcia przez nich świadomych i rozważnych decyzji. W tym względzie wymóg ten oznacza, że warunek dotyczący spłaty kredytu w tej samej walucie obcej co waluta, w której kredyt został zaciągnięty, musi zostać rozumiany przez konsumenta zarówno w aspekcie formalnym i gramatycznym, jak i w odniesieniu do jego konkretnego zakresu, tak aby właściwie poinformowany oraz dostatecznie uważny i rozsądny przeciętny konsument mógł nie tylko dowiedzieć się o możliwości wzrostu lub spadku wartości waluty obcej, w której kredyt został zaciągnięty, ale również oszacować – potencjalnie istotne – konsekwencje ekonomiczne takiego warunku dla swoich zobowiązań finansowych.

78. W odniesieniu do kwestii jednoznaczności postanowień umownych należało rozważyć, czy w niniejszym przypadku powódka uzyskała przed zawarciem umowy informacje wystarczające do podjęcia świadomej i rozważnej decyzji. Szczególnie istotny w tym kontekście był obowiązek należytego poinformowania konsumenta o ryzyku walutowym i możliwości niekorzystnej zmiany kursu waluty obcej skutkującej automatycznym wzrostem raty kredytu oraz wysokości salda zadłużenia. Należało mieć przy tym na uwadze, że ryzyko wynikające ze zmiany kursu waluty obcej dla kredytobiorcy ma dwa zasadnicze skutki.

79. Zmiana kursu waluty obcej skutkuje zmianą wysokości rat kapitałowo-odsetkowych. Poszczególne rat kapitałowo-odsetkowe zostały określone w harmonogramie spłaty we frankach szwajcarskich, natomiast wysokość spłaty była określana w złotych jako iloczyn kwoty we frankach szwajcarskich i kursu waluty, a zatem w przypadku wzrostu kursu franka szwajcarskiego niewątpliwie wysokość spłaty ulegała zmianie. Z punktu widzenia interesów kredytobiorcy może to oznaczać, że na skutek drastycznego zwiększenia się wysokości raty nie będzie on jej w stanie zapłacić.

80. Drugim skutkiem powiązania kredytu z kursem franka szwajcarskiego jest zmiana wysokości zadłużenia pozostającego do spłaty. Przy wzroście kursu franka szwajcarskiego pomimo długoletniej spłaty kredytu mogło okazać się, że wysokość kredytu pozostającego do spłaty nie zmalała (nawet minimalnie), ale wzrosła (jak w przypadku powódki). Zwiększenie raty kredytu i jego salda w oczywisty sposób wpływa na stan majątkowy kredytobiorcy. W tych okolicznościach niezwykle istotne stawało się wypełnienie obowiązku informacyjnego przez bank, co wymagało pełnej informacji o ryzyku zarówno w odniesieniu do wysokości raty, jak i kapitału pozostającego do spłaty, możliwej do uzyskania w dacie zawarcia umowy.

81. Zważyć należy, iż w niniejszej sprawie, odpierając zarzuty strony powodowej o braku należytego poinformowania o ryzyku walutowym, pozwany bank powoływał się na podpisane przez powodów oświadczenie zatytułowane „Informacja dla wnioskodawców ubiegających się o produkty hipoteczne indeksowane kursem waluty obcej, oparte na zmiennej stopie procentowej”.

82. W dokumencie tym, poza ogólnymi stwierdzeniami odnośnie ryzyka kursowego i możliwości zmiany raty spłaty i wysokości zadłużenia z tytułu zaciągniętego kredytu przeliczonego na PLN zamieszczono również wykres przedstawiający jak kształtował się kurs (...) / PLN. Zdaniem Sądu, nawet mimo zamieszczenia powyższego wykresu w treści oświadczenia, nie sposób przyjąć, że pozwany należycie wywiązał się ze spoczywających na nim obowiązków informacyjnych. W ocenie Sądu sam wykres notowań kursowych nie stanowi dla przeciętnego konsumenta dostatecznej informacji pozwalającej na ocenę ryzyka kursowego. Jak bowiem wskazuje się w najnowszym orzecznictwie nie stanowi wypełnienia obowiązku informacyjnego przedstawienie analizy historycznego kursu franka szwajcarskiego ani tym bardziej powoływanie się przez bank na złożenie w formie pisemnej przez powodów oświadczeń o świadomości ryzyka walutowego o standardowej treści (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2022 r., (...) 975/22, L.). Nie jest wystarczające dla przyjęcia, że pozwany bank wypełnił należycie przedkontraktowy obowiązek informacyjny co ryzyka kursowego (walutowego), jeśli zakres przekazanych kredytobiorcy informacji nie obrazował skali możliwego wzrostu zadłużenia kredytowego, a tym samym nie przybliżał limitów w jakich taki ewentualny wzrost zadłużenia jest możliwy (vide: wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 31 stycznia 2022r., I ACa 485/21, L.).

83. Należy stwierdzić, że przedstawiona konsumentowi informacja nie zawierała symulacji prezentującej jak będzie kształtowała się wysokość raty kredytu oraz saldo kredytu w przypadku zmian kursowych. Powyższe zaniechania

miały niewątpliwie istotny wpływ na świadomość powódki co do możliwego zakresu zmian kursowych i wpływały na jej decyzję o zawarciu umowy. Zważyć bowiem należy, iż po okazaniu wykresu bez stosownych symulacji powódka pozostawała w przeświadczeniu, że kurs (...) / PLN jest stabilny. Sama informacja wynikająca z wykresu i jego najwyższej wysokości – jak wiadomo z urzędu – w lutym 2004 roku dla przeciętnego konsumenta nieosiągającego dochodów w walucie obcej ani nieposiadającego ponadprzeciętnej wiedzy z zakresu finansowej nie przedstawia w rzeczywisty sposób ryzyka kursowego. Dla oceny korzyści i ryzyka płynącego z zawarcia umowy kredytu związanego z walutą obcą, a zwłaszcza porównania go z kredytem złotówkowym niezbędne jest określenie nie tylko bieżących parametrów, ale i możliwego niekorzystnego rozwoju sytuacji na rynku, w tym ich wpływu na wysokość raty i salda zadłużenia przy zastosowaniu tego kursu. Dopiero podanie tych informacji jest na tyle jasne i precyzyjne, że pozwala przeciętnemu konsumentowi na podjęcie racjonalnej decyzji odnośnie ewentualnej opłacalności kredytu i ryzyka finansowego.

84. W sprawie niniejszej bank w oświadczeniu przedkładanym kredytobiorcy ograniczył się tylko do wskazania historycznych kursów waluty szwajcarskiej w stosunku do polskiej bez określenia konsekwencji dla danego kredytu. Pozwany nie podał jak przy odnotowanym dotąd maksymalnym kursie będą kształtowały się zobowiązania kredytobiorcy rozumiane jako wysokość miesięcznej raty i salda kredytu przy takim poziomie kursu. Zdaniem Sądu przekazanie takich informacji przed zawarciem umowy, byłoby dla przeciętnego konsumenta wystarczające do podjęcia racjonalnej i przemyślanej decyzji. Nie budzi bowiem wątpliwości, że przeciętny konsument powinien być uważny i ostrożny, co w przypadku kredytu waloryzowanego do kursu franka szwajcarskiego musi to oznaczać uwzględnienie zjawiska ryzyka kursowego. Nawet rozważny konsument nie jest jednak profesjonalistą, nie posiada on ani wiedzy, ani umiejętności jej profesjonalnego zastosowania, w tym wyliczenia salda zadłużenia przy określonym kursie maksymalnym. Powódka nie miała specjalistycznego wykształcenia w kierunku finansów i bankowości, doświadczenia zawodowego w branży bankowej, ani nawet doświadczenia w zawieraniu umów kredytowych, w których zarówno kwota kapitału, jak też rat jest odnoszona do waluty obcej. W takiej sytuacji konsument przy ocenie ryzyka kursowego opiera się na informacji z banku. Dlatego ma właśnie prawo do rzetelnej informacji, która nie będzie go wprowadzać w błąd (vide: wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 10 lutego 2015r., V ACa 567/14, Legalis 1285001).

85. W niniejszej sprawie bank nie wywiązał się należycie z obowiązków informacyjnych, nie poinformował konsumenta o konsekwencjach wynikających ze zmiany kursu w odniesieniu do konkretnego stosunku prawnego, który strony zamierzały nawiązać i wpływu tej zmiany na wysokość raty i salda zadłużenia. Niepełna informacja o ryzyku kursowym w przypadku przeciętnego konsumenta niewątpliwie ma decydujący wpływ na podjęcie decyzji o zawarciu umowy w (...). Zważyć przy tym należy, iż banki w powszechnej świadomości społeczeństwa występują jako instytucje zaufania publicznego, stąd klienci działają w zaufaniu do informacji otrzymywanych z banku, który z racji prowadzonej działalności dysponuje zdecydowanie większym zakresem informacji i danych aniżeli przeciętny konsument. Jednocześnie, należy zaznaczyć, że konsument nie ma obowiązku weryfikowania udzielanych mu przez bank danych, albowiem strony obowiązują kontraktową lojalność. Nie można z góry zakładać, że przedsiębiorca podaje dane niepełne, niekompletne, czy nieprawdziwe, a tym samym chce konsumenta oszukać, bądź wykorzystać jego brak doświadczenia czy niewiedzę.

86. W konsekwencji, z uwagi na niedochowanie obowiązków informacyjnych co do ryzyka walutowego, i braku poinformowania powodów o ryzyku kursowym klauzula indeksacyjna jako niejednoznaczna może podlegać kontroli nawet jako świadczenie główne.

(naruszenie dobrych obyczajów, rażąco naruszenie interesów konsumenta)

87. Dla uznania spornych klauzul za abuzywne konieczne było także ustalenie, czy klauzule te kształtują prawa i obowiązki powódki jako konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają jego interesy.

88. W odniesieniu do kwestii naruszenia dobrych obyczajów należy mieć na względzie, iż w orzecznictwie utrwalił się pogląd, że mechanizm ustalania kursów waluty, który pozostawia bankowi swobodę, jest w sposób oczywisty

sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta, a klauzula która nie zawiera jednoznacznej treści, a przez to pozwala na pełną swobodę decyzyjną banku jest klauzulą niedozwoloną w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. (vide: wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 22 grudnia 2020r., I ACa 745/19, L.; wyrok SN z dnia 15 listopada 2019r., V CSK 347/18, L.; wyrok SN z dnia 27 listopada 2019r., II CSK 483/18, L.; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 14 sierpnia 2020r., I ACa 1044/19, L.). W judykaturze przede wszystkim podkreśla się, że odwołanie do kursów walut zawartych w „tabeli kursów” banku oznacza naruszenie równorzędności stron umowy, przez nierównomierne rozłożenie uprawnień i obowiązków między partnerami stosunku obligacyjnego. Ukształtowane jednostronnie w umowie kredytowej w drodze postanowienia zaczerpniętego z wzorca umowy przez bank uprawnienie do ustalania kursu waluty nie może być dowolne, tj. nie może doznawać żadnych ograniczeń w postaci skonkretyzowanych, obiektywnych kryteriów zmian stosowanych kursów walutowych. Należy je ocenić jako element treści umowy skutkujący nierównomiernym rozkładem praw i obowiązków stron umowy kredytowej, prowadzący do naruszenia interesów konsumenta, w tym przede wszystkim interesu ekonomicznego, odpowiadającego wysokości poszczególnych rat kredytu. W tym zakresie istotne znaczenie należy także przypisać wymaganiu właściwej przejrzystości i jasności postanowienia umownego, czyli odpowiedzi na pytanie, czy zawarta umowa wskazuje w sposób jednoznaczny powody i specyfikę mechanizmu przeliczania waluty, tak by konsument mógł przewidzieć, na podstawie transparentnych i zrozumiałych kryteriów, wynikające dla niego z tego faktu konsekwencje ekonomiczne (vide: wyrok SN z dnia 15 listopada 2019 r., V CSK 347/18, L.). Określenie wysokości należności obciążającej konsumenta z odwołaniem do tabel kursów ustalanych jednostronnie przez bank, bez wskazania obiektywnych kryteriów, jest nietransparentne, pozostawia pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarcza kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz narusza równorzędność stron (vide: wyrok SA w Warszawie z dnia 3 kwietnia 2020r., VI ACa 27/19, L.). W wyroku z dnia 30 kwietnia 2014 roku (C-26/13, sprawa Á. K., H. R. przeciwko (...), C - 26/13 (...):EU:C:2014:282) (...) analizując warunek umowy, zezwalający przedsiębiorcy na obliczenie wysokości należnych od konsumenta rat miesięcznych według stosowanego przez tego przedsiębiorcę kursu sprzedaży waluty obcej, skutkujący podwyższeniem kosztów usługi finansowej obciążających konsumenta, zwrócił uwagę, że „wobec art. 3 i 5 dyrektywy 93/13, a także z pkt 1 lit. j) i l) oraz z pkt 2 lit. b) i d) i załącznika do tej dyrektywy, zasadnicze znaczenie ma kwestia, czy umowa wskazuje w sposób przejrzysty powody i specyfikę mechanizmu przeliczania waluty obcej, a także związek między tym mechanizmem a mechanizmem przewidzianym w innych warunkach dotyczących uruchomienia kredytu, tak by konsument mógł przewidzieć, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływające dla niego z tego faktu konsekwencje ekonomiczne. Konsument powinien wiedzieć nie tylko o istnieniu różnicy, ogólnie obserwowanej na rynku papierów wartościowych, między kursem sprzedaży a kursem kupna waluty obcej, ale również oszacować – potencjalnie istotne – konsekwencje ekonomiczne, jakie niesło dla niego zastosowanie kursu sprzedaży przy obliczaniu rat kredytu, którymi zostanie ostatecznie obciążony, a w rezultacie także całkowity koszt zaciągniętego przez siebie kredytu”. W najnowszym orzecznictwie (...) wskazał, że treść klauzuli umowy kredytu zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem ustalającej cenę zakupu i sprzedaży waluty obcej, do której kredyt jest indeksowany, powinna, na podstawie jasnych i zrozumiałych kryteriów, umożliwić właściwie poinformowanemu oraz dostatecznie uważnemu i racjonalnemu konsumentowi zrozumienie sposobu ustalania kursu wymiany waluty obcej stosowanego w celu obliczenia kwoty rat kredytu, w taki sposób, aby konsument miał możliwość w każdej chwili samodzielnie ustalić kurs wymiany stosowany przez przedsiębiorcę (vide: wyrok TS z dnia 18 listopada 2021r., C-212/20, L.).

89. Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy należy wskazać, że z treści przytoczonych powyżej postanowień umowy nie wynika, na podstawie jakich czynników, parametrów są wyznaczane kursy (...), publikowane w Tabeli banku, stanowiące podstawę do przeliczania rat kredytowych. W umowie nie określono żadnych kryteriów, które miałyby wpływ na kształtowanie kursu (...), przyjętego w Tabeli, nie wskazano żadnych wzorów matematycznych czy algorytmów, służących bankowi na wyznaczenie kursów tabelarycznych, a nawet nie wskazano w sposób opisowy i ogólny czynników, jakie mają wpływ na kurs, ani też nie opisano sposobu wyznaczania tego kursu. Zgodnie z obecną linią orzecznictwa Sądu Najwyższego postanowienia umowy (regulaminu) określające zarówno zasady przeliczenia kwoty udzielonego kredytu na złotówki przy wypłacie kredytu, jak i spłacanych rat na walutę obcą, pozwalające bankowi swobodnie kształtować kurs waluty obcej mają charakter niedozwolonych postanowień

umownych. Niedozwolone postanowienie umowne (art. 385¹ § 1 k.c.) jest od początku, z mocy samego prawa, dotknięte bezskutecznością na korzyść konsumenta, który może udzielić następnie świadomej i wolnej zgody na to postanowienie i w ten sposób przywrócić mu skuteczność z mocą wsteczną (vide: postanowienie SN z dnia 31 maja 2022r., I CSK 2307/22, L.; uchwała SN z dnia 28 kwietnia 2022r., III CZP 40/22, L.). Sprzeczność z dobrymi obyczajami i naruszenie interesów konsumenta polega w tym przypadku na uzależnieniu wysokości świadczenia banku oraz wysokości świadczenia konsumenta od swobodnej decyzji banku. Zarówno przeliczenie kwoty kredytu na złotówki w chwili jego wypłaty, jak i przeliczenie odwrotne w chwili wymagalności poszczególnych spłacanych rat, służy bowiem określeniu wysokości świadczenia konsumenta. Takie postanowienia, które uprawniają bank do jednostronnego ustalenia kursów walut, są nietransparentne i pozostawiają pole do arbitralnego działania banku. W ten sposób obarczają kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz naruszają równorzędność stron. Takie uregulowanie umowne należy uznać za niedopuszczalne, niezależnie od tego, czy swoboda przedsiębiorcy (banku) w ustaleniu kursu jest pełna, czy też w jakiś sposób ograniczona, np. w razie wprowadzenia możliwych maksymalnych odchyleń od kursu ustalanego z wykorzystaniem obiektywnych kryteriów (vide: postanowienie SN z dnia 9 maja 2022r., I CSK 1867/22, L.).

90. Natomiast, bez znaczenia pozostaje w jaki sposób pozwany rzeczywiście ustalał kurs waluty (...) w trakcie trwania stosunku prawnego (w tym, czy ustalał kursy (...) na podstawie kursów obowiązujących na rynku międzybankowym) ani też w jaki sposób finansował udzielanie kredytów indeksowanych czy denominowanych, albowiem okoliczności te dotyczą etapu wykonywania umowy, a o abuzywności klauzul umownych orzeka się oceniając ich treść i cel z daty zawarcia umowy, a tym samym nie ma znaczenia sposób jej faktycznego wykonania.

91. Podobnie bez znaczenia pozostaje fakt, że zawartym aneksem od sierpnia 2015 roku umożliwiono powódce spłacanie kredytu bezpośrednio w walucie (...). W uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2018 roku w sprawie III CZP 29/17 jednoznacznie wskazano, że oceny, czy postanowienie umowne jest niedozwolone (art. 385¹ § 1 k.c.), dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy. Istotny pozostaje jedynie istniejący w dacie zawierania umowy brak oparcia zasad ustalania kursów o przejrzyste, jednoznaczne i obiektywne kryteria, co rodzi ryzyko uzyskania dodatkowego wynagrodzenia przez bank kosztem kredytobiorcy. W wyroku z dnia 22 grudnia 2020 roku w sprawie o sygn. akt I ACa 745/19 Sąd Apelacyjny w Białymstoku stwierdził, że klauzula indeksacyjna skutkuje tym, że kredytobiorca o poziomie zadłużenia i wysokości należnej raty dowiadyuje się w istocie po jej spłaceniu. Skutkiem takiego ukształtowania klauzuli indeksacyjnej jest również niesymetryczny rozkład ryzyka związanego z zawarciem umowy. Należy zauważyć, że ryzyko banku ogranicza się do wypłaconej kredytobiorcy kwoty kredytu, a nadto jest minimalizowane zabezpieczeniem hipotecznym, natomiast to konsument ponosi główne konsekwencje zmian walutowych, które mogą przybrać niczym nieograniczoną wysokość i wystąpić w bliżej nieokreślonym momencie. W przypadku wzrostu kursu waluty, aby spełnić świadczenie o tej samej wysokości w walucie obcej konsument musi wydatkować coraz większe kwoty w złotych. Niezależnie od aktualnego kursu bank jest w stanie uzyskać świadczenie zastrzeżone dla siebie w umowie, tymczasem ciężar spełnienia tego świadczenia spoczywa wyłącznie na konsumentach. To stanowi nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków konsumenta na jego niekorzyść, a zatem stanowi o naruszeniu jego interesów. Klauzula indeksacyjna godzi w równowagę kontraktową stron stosunku prawnego już na poziomie informacyjnym, co jest konsekwencją nieprawidłowego pouczenia o ryzyku kursowym. Przy ocenie kwestionowanych klauzul pod kątem dobrych obyczajów należało mieć również na względzie, że w umowie nie zastrzeżono dla konsumenta żadnych instrumentów pozwalających kontrolować i weryfikować kurs waluty, jakim posługiwał się bank. Bank jako silniejsza strona stosunku prawnego dysponował nieporównywalnie większymi możliwościami należytej oceny ryzyka wiążącego się z oferowaniem kredytu w walucie obcej, natomiast konsument nie miał ku temu w zasadzie żadnych instrumentów.

92. Za sprzecznością klauzul umownych z dobrymi obyczajami przemawia także stosowanie innych kursów przy przeliczaniu kwoty kredytu w chwili jego wypłaty (kurs kupna) i innych przy przeliczaniu rat kredytowych (kurs sprzedaży), gdzie kurs sprzedaży był wyższy niż kurs kupna. Takie zróżnicowanie pomiędzy kursem kupna i sprzedaży stosowanym przy wypłacie kredytu, a następnie spłacie rat uznaje się za sprzeczne z dobrymi obyczajami, a także rażąco naruszające interesy konsumenta. Strony umowy postanowiły wprowadzić do umowy mechanizm pozwalający

na zastosowanie stawki referencyjnej właściwej dla waluty obcej. Z uwagi na różnicę wysokości kursu kupna i sprzedaży można również stwierdzić, że bank ustalił jednostronnie dla siebie marżę stanowiącą ukrytą prowizję. Podkreślić przy tym należy, iż konsument ma prawo oczekiwać od banku pełnej transparentności zakresu należnych świadczeń oraz elementów składających się na wynagrodzenie kredytodawcy. Nadużycie zaufania poprzez pominięcie informacji o spreadzie walutowym narusza interesy konsumenta w sposób rażący.

93. Jak wskazuje się w judykaturze (...) dla oceny, czy zachodzi sprzeczność z dobrymi obyczajami istotne jest, czy przedsiębiorca traktujący konsumenta w sposób sprawiedliwy i słuszny mógłby racjonalnie spodziewać się, iż konsument zgodziłby się na sporne postanowienia wzorca w drodze negocjacji indywidualnych (por. wyrok (...) z dnia 14 lutego 2013r., C-415/11, A., (...):EU:C:2013:164 pkt 68 i 69). W okolicznościach niniejszej sprawy, należy sądzić, że w przypadku, gdyby konsument dysponował pełną informacją co do skutków przewidzianego w umowie mechanizmu zmian kursowych, zależnego wyłącznie od drugiej strony stosunku prawnego, w konsekwencji czego możliwy był wzrost wysokości raty kapitałowo-odsetkowej w przypadku istotnej zmiany kursu (...) w stosunku do PLN, to nie podjąłby decyzji o zawarciu umowy. W sytuacji znacznego wzrostu kursu waluty, aby spełnić świadczenie o tej samej wysokości w walucie obcej konsument musi wydatkować coraz większe kwoty w PLN, przy czym spłata w pierwszej kolejności zaliczana jest na zaspokojenie odsetek. W świetle zasad doświadczenia życiowego trudno wyobrazić sobie sytuację, że rozsądny konsument akceptuje i godzi się na znaczne zwiększenie swojego zadłużenia wobec banku w trakcie wykonywania umowy. Tymczasem w przypadku kredytobiorców zawierających umowy kredytu waloryzowanego walutą obcą, po istotnej zmianie kursu (...) wysokość zobowiązania pozostałego do spłaty znacznie wzrastała, mimo wieloletniego spłacania kredytu. Zawarcie umowy, zawierającej postanowienia umowne prowadzące do wskazanych powyżej skutków, jest rażąco sprzeczne z interesem ekonomicznym konsumenta. Niewątpliwie powyższe zaniechania w sytuacji znacznego wzrostu raty należy uznać za rażące naruszenie interesu konsumentów. Podkreślić należy, iż rażąca nierównowaga kontraktowa wynikająca z braku odpowiedniego poinformowania konsumenta o ryzyku walutowym oraz ekonomicznych konsekwencjach tego ryzyka dla kredytobiorcy powodują, że postanowienia umowne odnoszące się do waluty obcej stanowią nieuczciwy warunek umowny, co – w okolicznościach niniejszej sprawy – prowadzi do nieważności całej umowy (por. wyrok (...) z dnia 20 września 2017r., C-186/16).

94. Powyższe argumenty przemawiają za uznaniem spornych klauzul umownych dotyczących mechanizmu indeksacji za abuzywne w rozumieniu art. 385¹ k.c. i nast. Jednocześnie, w świetle przepisów ustawy oraz Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 roku w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich dla oceny abuzywności istotne pozostaje, czy w dacie zawarcia umowy istnieje potencjalna groźba do skorzystania przez przedsiębiorcę z przewidzianych w umowie czy wzorcu umownym uprawnień, które w sposób rażąco naruszają interesy konsumenta.

(skutki wpisu do rejestru klauzul abuzywnych)

95. Niezależnie od powyższego Sąd miał na uwadze, że do rejestru klauzul niedozwolonych pod numerami (...) i (...) wpisano postanowienia zawartego we wzorcu umowy pozwanego Banku (...) S.A. w W., gdzie „Kredyt jest indeksowany do (...)/USD/EUR, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna (...)/USD/EUR według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy.” – odpowiednik § 2 ust. 2 umowy, a także: „W przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej kwota raty spłaty obliczona jest według kursu sprzedaży dewiz, obowiązującego w Banku na podstawie obowiązującej w Banku (...) z dnia spłaty.” – odpowiednik § 8 ust. 4 Regulaminu (wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 14 grudnia 2010 roku, XVII AmC 426/09, (...)).

96. Zgodnie z art. 479⁴³ k.p.c. w zw. z art. 9 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 roku o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz niektórych innych ustaw, sąd jest związany takim wpisem. Z art. 479⁴³ k.p.c. wynikało, że prawomocny wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów o uznaniu postanowień za niedozwolone ma skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania go do rejestru klauzul niedozwolonych. Przepis ten wprawdzie utracił moc, jednak zgodnie z art. 9 ustawy z 5 sierpnia 2015 roku w odniesieniu do postanowień wzorca umowy,

które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone, stosuje się przepisy w brzmieniu dotychczasowym, nie dłużej niż 10 lat od dnia wejścia w życie tej ustawy (17 kwietnia 2016 roku). Zakres mocy wiążącej wyroków (...) rozstrzygnęła uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z 20 listopada 2015 roku (III CZP 17/15, portal orzeczeń Sądu Najwyższego), która przesądziła, że w związku z rozszerzoną prawomocnością orzeczeń (...), skutek materialny rzeczy osądzonej prawomocnych rozstrzygnięć sądu odnośnie wzorca umownego rozciąga się na postępowania indywidualne pomiędzy danym przedsiębiorcą, a każdym konsumentem który zawarł z tym przedsiębiorcą umowę w oparciu o ten sam wzorzec. Przedsiębiorca, przeciwko któremu zapadł wyrok (...) musi liczyć się z tym, że w każdym indywidualnym sporze z jego udziałem ogół konsumentów, którzy zawarli z przedsiębiorcą umowę, do której stosuje się taki wzorzec umowy może powoływać się na prejudycjalny skutek tego wyroku, co oznacza, że sąd musi uznać dane postanowienie umowne za niedozwolone (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 14 lipca 2019 roku, sygn. VI ACa 1712/17, niepubl., a także wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 03.01.2020 r., XXV C 1337/19, LEX nr 3017529.).

97. W konsekwencji sąd co do zasady nie może odmiennie ocenić określonych postanowień umownych i jest zobowiązany do przyjęcia, że postanowienie o takiej treści jako niedozwolone postanowienie umowne spełnia wszystkie określone w przepisach kodeksu cywilnego przesłanki.

98. Nawet przy odmiennej wykładni powyższej kwestii należy uznać, że Sąd przyjął i traktuje jako własne poglądy wskazane w ww. wyroku (...), które zasadniczo zbieżne są z wyżej już wymienionymi.

(skutki stwierdzenia abuzywności klauzul umownych, zastosowanie przepisu dyspozytywnego prawa krajowego)

99. Zgodnie z treścią art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia abuzywne mają ten skutek, że nie wiążą konsumenta. W myśl art. 6 ust. 1 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 roku w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich Państwa Członkowskie stanowią, że na mocy prawa krajowego nieuczciwe warunki w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami nie będą wiążące dla konsumenta, a umowa w pozostałej części będzie nadal obowiązywała strony, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków. W wyroku z dnia 3 października 2019 roku. w sprawie C-260/18 Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej stwierdził w pkt 39 m.in. że „celem art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, a w szczególności drugiego członu zdania, nie jest unieważnienie wszystkich umów zawierających nieuczciwe warunki, lecz zastąpienie formalnej równowagi, jaką umowa ustanawia między prawami i obowiązkami stron umowy, rzeczywistą równowagą pozwalającą na przywrócenie równości między nimi, przy czym uściślono, że dana umowa musi co do zasady nadal obowiązywać bez zmian innych niż wynikające ze zniesienia nieuczciwych warunków. O ile ten ostatni warunek jest spełniony, dana umowa może, zgodnie z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, zostać utrzymana w mocy, pod warunkiem że zgodnie z przepisami prawa krajowego takie utrzymanie w mocy umowy bez nieuczciwych postanowień jest prawnie możliwe, co musi zostać zweryfikowane przy zastosowaniu obiektywnego podejścia (zob. podobnie wyrok z dnia 14 marca 2019 r., D., C-118/17, EU:C:2019:207, pkt 40, 51; a także wyrok z dnia 26 marca 2019r., A. B. i B., C-70/17 i C-179/17, EU:C:2019:250, pkt 57)”. Podkreślić należy, iż możliwość zastąpienia abuzywnych postanowień umownych, która stanowi wyjątek od ogólnej zasady, zgodnie z którą dana umowa pozostaje wiążąca dla stron tylko wtedy, gdy może ona nadal obowiązywać bez zawartych w niej nieuczciwych warunków, jest ograniczona do przepisów prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym lub mających zastosowanie, jeżeli strony wyrażą na to zgodę, i opiera się w szczególności na tym, że takie przepisy nie mają zawierać nieuczciwych warunków (zob. podobnie wyroki: z dnia 30 kwietnia 2014r., K. i K. R., C-26/13, EU:C:2014:282, pkt 81; a także z dnia 26 marca 2019 r., A. B. i B., C-70/17 i C-179/17, EU:C:2019:250, pkt 59).

100. W niniejszej sprawie Sąd nie znalazł podstaw, aby w miejsce postanowień umownych uznanych za abuzywne wprowadzać inny miernik wartości, w szczególności zastosować art. 56 k.c. bądź art. 354 k.c.

101. W ocenie Sądu w rozpatrywanym przypadku należy wykluczyć zarówno możliwość ustalenia odpowiedniego kursu w oparciu o ogólne przepisy odnoszące się do zasad konstruowania treści i skutków czynności prawnych

(art. 56 k.c.), jak też wykonania zobowiązania (art. 354 k.c.). W judykaturze (...) wskazuje się, że wykluczona jest zarówno tzw. redukcja utrzymująca skuteczność postanowienia abuzywnego, jak i możliwość uzupełniania luk w umowie powstałych po wyeliminowaniu takiego postanowienia. W szczególności zgodnie ze stanowiskiem wyrażonym między innymi w wyroku z 14 czerwca 2012 roku, C-618/10 z brzmienia art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 wynika, że sądy krajowe są zobowiązane wyłącznie do zaniechania stosowania nieuczciwego warunku umownego, aby nie wywierał on obligatoryjnych skutków wobec konsumenta przy czym nie są one uprawnione do zmiany jego treści. Umowa powinna w zasadzie nadal obowiązywać, bez jakiegokolwiek zmiany innej niż wynikająca z uchylenia nieuczciwych warunków. Z kolei art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, iż sprzeciwia się on uregulowaniu państwa członkowskiego, które zezwala sądowi krajowemu, przy stwierdzeniu nieważności nieuczciwego warunku w umowie zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, na uzupełnienie umowy poprzez zmianę treści tego warunku. Również w wyroku z 30 maja 2013 roku, C-488/11, Trybunał wskazał, że art. 6 ust. 1 dyrektywy nie może być interpretowany jako zezwalający sądowi krajowemu, w wypadku gdy stwierdzi on nieuczciwy charakter postanowienia dotyczącego kary umownej w umowie zawartej pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem, na obniżenie kwoty kary umownej nałożonej na konsumenta zamiast całkowitego niestosowania wobec niego danego postanowienia (punkt 59 orzeczenia). Ponadto, w polskim systemie prawnym nie istnieją przepisy dyspozytywne, które mogłyby znaleźć zastosowanie w sytuacji uznania abuzywności umownych klauzul waloryzacyjnych. Brak też zwyczajów możliwych do zastosowania w takim przypadku. Nie może być mowy o zastosowaniu np. przepisu art. 358 § 1 i 2 k.c. w brzmieniu obowiązującym od dnia 24 stycznia 2009 roku, który nie obowiązywał w dacie zawarcia umowy kredytowej, a co ważniejsze ma zastosowanie w sytuacji jeżeli przedmiotem zobowiązania jest suma pieniężna wyrażona w walucie obcej, podczas gdy w niniejszej umowie zobowiązanie zostało określone w PLN. Nie ma także możliwości zastąpienia klauzul abuzywnych postanowieniami dotyczącymi kredytu złotowego czy też indeksowanego do średniego kursu (...) w Narodowym Banku Polskim z uwagi na brak normy prawnej pozwalającej na taką operację, a nadto nieobjęcie takiego rozwiązania zgodnym zamiarem stron umowy (vide: wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 23 lutego 2022 r., V ACA 700/21, L.). Sąd nie podzielił zatem argumentacji pozwanego sprowadzającej się do konieczności zastosowania tzw. redukcji utrzymującej skuteczność.

102. Jednocześnie – zdaniem Sądu – nie ma możliwości utrzymania przedmiotowej umowy kredytowej po wyeliminowaniu spornych klauzul indeksacyjnych z utrzymaniem oprocentowania opartego na stawce LIBOR. Podkreślić bowiem należy, iż w polskim systemie prawnym wykształcił się odrębny podtyp umowy kredytu tj. umowa o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska. Na to, że umowa kredytu indeksowanego stanowi odrębny podtyp kredytu wskazuje się również w judykaturze. W wyroku z dnia 22 października 2020r., I ACA 709/19, Sąd Apelacyjny w Warszawie stwierdził, że umowa kredytu indeksowanego mieści się w ramach konstrukcji ogólnej umowy kredytu bankowego i stanowi jej możliwy wariant (art. 353¹ k.c. w związku z art. 69 ustawy z 1997r. Prawo bankowe). W dalszej kolejności należy ustalić swoiste cechy takiej umowy kredytowej.

103. Zważyć należy, iż wysokość oprocentowania kredytu zależy m.in. od wysokości stawki referencyjnej określającej wysokość oprocentowania depozytów i kredytów na rynku międzybankowym. W przypadku kredytu waloryzowanego do kursu franka szwajcarskiego taką stawką jest LIBOR (ang. L. I. R.), który wyznacza wysokość oprocentowania depozytów i kredytów na rynku międzybankowym w L.. Ponadto, wysokość oprocentowania kredytu pozostaje także w zależności z oprocentowaniem depozytów zgromadzonych w banku. Zważywszy, iż depozyty, obok pożyczek na rynku międzybankowym, są głównymi źródłami finansowania kredytów przez banki, logicznym pozostaje, iż wysokość oprocentowania kredytu powinna być wyższa od oprocentowania depozytów. W przeciwnym wypadku bank nie byłby w stanie osiągnąć zysku. W przypadku kredytów waloryzowanych czy denominowanych oprocentowanie kredytu oparte jest o stawkę bazową charakterystyczną dla waluty obcej. W umowie, jaką zawarły strony, oprocentowanie oparte jest o stawkę LIBOR 3M. Zważyć należy, iż stawka bazowa LIBOR wyznaczana jest dla następujących walut: dolar amerykański (USD), euro (EUR), frank szwajcarski ((...)), funt szterling brytyjski ((...)), jen japoński ((...)). Bez wątpliwości zatem stawka LIBOR nie ma zastosowania dla złotego polskiego. Nie budzi przy tym wątpliwości, że w obrocie gospodarczym nie funkcjonują kredyty złote z oprocentowaniem według stawki LIBOR, albowiem utrzymanie kredytów złotych z oprocentowaniem niższym niż oprocentowanie depozytów, byłoby dla banku nieopłacalne i udzielając takiego kredytu bank nie miałby szans osiągnięcia zysku. Zatem kredytobiorcy

nie uzyskaliby takiego kredytu na wolnym rynku. Bank jako przedsiębiorca kierujący się w swojej działalności rachunkiem ekonomicznym nie zawarłby umowy, która nie przyniesie mu zysku. W przypadku umów kredytu denominowanego czy indeksowanego cechą odpłatności umowy należało zatem odnosić do mechanizmu indeksacji/denominacji pozwalającego na ustalenie salda kredytu w walucie obcej, a następnie zastosowanie do tak ustalonego salda oprocentowania ustalanego w oparciu o stawkę LIBOR.

104. Niewątpliwie, w przypadku kredytów waloryzowanych kursem waluty obcej, taką swoistą cechą tego stosunku prawnego będzie wskazany powyżej mechanizm indeksacji oraz oprocentowanie według stawki LIBOR. W przypadku pominięcia tego mechanizmu przy jednoczesnym pozostawieniu stawki LIBOR istota tego stosunku prawnego zostanie zupełnie wypaczona. Taka modyfikacja prowadzić będzie do zniekształcenia stosunku, na tyle istotnego, że nie będzie mieścił się on w granicach danego typu czy podtypu stosunku prawnego. Wskazany powyżej mechanizm przesądzał bowiem o odpłatności kredytu i możliwości osiągnięcia zysku. W obrocie prawnym nie istnieją umowy kredytu złotowego oprocentowane według stawki charakterystycznej dla walut obcych. Po wyeliminowaniu mechanizmu indeksacji i utrzymaniu stawki LIBOR zastrzeżone w umowie odsetki nie spełniałyby roli wynagrodzenia banku, gdyż w umowie wysokość odsetek została skalkulowana w odniesieniu do kwoty kredytu zwaloryzowanej do waluty obcej, a nie do kwoty wyrażonej w polskich złotych. Wskaźnik LIBOR jest całkowicie nieadekwatny do ekonomicznej wartości waluty polskiej. W przypadku wyeliminowania mechanizmu indeksacji, przy braku podstaw od zastąpienia go innym miernikiem wartości, umowa kredytu zostałaby pozbawiona dla pozwanego sensu gospodarczego. Modyfikacja stosunku prawnego prowadziłaby niewątpliwie do zubożenia po stronie banku, który nie uzyskałby wynagrodzenia za oddanie środków do dyspozycji kredytobiorcy. Przekształcenie kredytu na kredyt złotowy oprocentowany według stawki LIBOR będzie prowadziło do zmiany charakteru umowy i spowoduje, że konstrukcja umowy będzie bliska nieoprocentowanej pożyczce.

105. Zgodnie z aktualną linią orzecznictwa Sądu Najwyższego, jeżeli eliminacja niedozwolonego postanowienia umownego doprowadzi do takiej deformacji regulacji umownej, że na podstawie pozostałej jej treści nie da się odtworzyć treści praw i obowiązków stron, to nie można przyjąć, iż strony pozostają związane pozostałą częścią umowy. Wyeliminowanie ryzyka kursowego, charakterystycznego dla umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i uzasadniającego powiązanie stawki oprocentowania ze stawką LIBOR, jest równoznaczne z tak daleko idącym przekształceniem umowy, że należy ją uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze, choćby nadal chodziło tu tylko o inny podtyp czy wariant umowy kredytu. W takim przypadku nie jest możliwe utrzymanie umowy o charakterze zamierzonym przez strony, co przemawia za jej całkowitą nieważnością (vide.: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2022 r., (...) 459/22, L.).

106. W wyroku z dnia 22 października 2020 roku w sprawie o sygn. akt. I ACa 709/19 Sąd Apelacyjny w Warszawie natomiast stwierdził, że nie jest możliwe tzw. przewalutowanie, czyli przekształcenie umowy w umowę kredytu złotowego. Taki kredyt jako umowa nie byłby indeksowany do obcej waluty, podczas gdy stopa procentowa pozostałaby oparta na niższej stopie waluty obcej, co powoduje dysonans w brzmieniu umowy. Prawo krajowe nie przewiduje żadnej możliwości uzupełnienia takich luk, które powstałyby na skutek wyeliminowania zapisów abuzywnych, a pozostawienie w obrocie umowy, która przewiduje waloryzację, ale nie określa sposobu waloryzowania świadczenia nie jest dopuszczalne. W konsekwencji powyższego oraz braku przepisów dyspozytywnych, które mogłyby zastąpić luki powstałe po wyeliminowaniu niedozwolonych klauzul, nie istnieje możliwość utrzymania w mocy umowy.

(pouczenie powódki o skutkach abuzywności klauzul umownych)

107. Jednocześnie Sąd dochował wszelkich wymogów formułowanych w orzecznictwie (...) pozwalających na unieważnienie umowy kredytowej. Po pierwsze, Sąd miał na uwadze, że w wyroku z dnia 30 kwietnia 2014 roku C-26/13 K. i K. R. Trybunał Sprawiedliwości stwierdził, że w sytuacji gdyby zastąpienie nieuczciwego warunku przepisem o charakterze dyspozytywnym nie było dopuszczalne, co zobowiązywałoby sąd do unieważnienia danej umowy w całości, konsument mógłby zostać narażony na szczególnie niekorzystne konsekwencje, skutkiem czego osiągnięcie skutku odstraszającego wynikającego z unieważnienia umowy byłoby zagrożone. Takie unieważnienie bowiem wywiera co do zasady takie same następstwa jak postawienie pozostałej do spłaty kwoty kredytu w stan

natychmiastowej wymagalności, co może przekraczać możliwości finansowe konsumenta i z tego względu penalizuje raczej tego ostatniego, a nie kredytodawcę, który nie zostanie przez to zniechęcony do wprowadzania takich warunków w proponowanych przez siebie umowach. W świetle powyższego konieczne było rozważenie, czy stwierdzenie nieważności umowy będzie pociągało niekorzystne dla konsumenta skutki.

108. Na podstawie całokształtu zebranego materiału dowodowego Sąd uznał jednak, że stwierdzenie nieważności umowy kredytowej w tym konkretnym przypadku nie zagraża interesom powódki, albowiem spłaciła już znaczną część kredytu. Nadto, powódka na rozprawie w sposób wyraźny i jednoznaczny wyraziła zgodę na unieważnienie umowy, wskazując, że zna i liczy się z wynikającymi z tego konsekwencjami. Po drugie, wobec treści wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 29 kwietnia 2021 roku w sprawie C-19/20, Sąd dopełnił także obowiązku informacyjnego, o jakim mowa we wskazanym orzeczeniu i pouczył powódkę o roszczeniach restytucyjnych, które mogą zostać wywiedzione przez bank po ewentualnym unieważnieniu umowy, które nie może nastąpić wbrew woli powódki, co do zwrotu pełnej kwoty kapitału kredytu, jak również o skutkach innych roszczeń (tzw. wynagrodzenie za korzystanie z kapitału stanowiące przedmiot zarzutu potrącenia). Mimo powyższego pouczenia powódka podtrzymała żądanie stwierdzenia nieważności umowy.

(zarzut przedawnienia)

109. Przesądziwszy kwestię nieważności umowy kredytowej, w dalszej kolejności należało odnieść się do zarzutu przedawnienia roszczenia objętego żądaniem pozwu. W ocenie Sądu, w świetle aktualnej linii orzecznictwa (...) nie może być mowy o przedawnieniu roszczenia powoda. W tym kontekście istotne znaczenie ma wyrok z dnia 10 czerwca 2021 roku wydany przez Trybunał Sprawiedliwości w sprawach połączonych od C – 776/19 do C – 782/19, w którym stwierdzono, że w celu zapewnienia skutecznej ochrony praw, które konsument wywodzi z dyrektywy 93/13, musi on mieć możliwość podniesienia w każdej chwili nieuczciwego charakteru warunku umownego nie tylko jako środka obrony, ale również w celu stwierdzenia przez sąd nieuczciwego charakteru warunku umownego, w związku z czym powództwo wniesione przez konsumenta w celu stwierdzenia nieuczciwego charakteru warunku zawartego w umowie zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem nie może podlegać żadnemu terminowi przedawnienia.

110. Poza tym termin spełnienia świadczenia wynikającego z istnienia roszczenia o zwrot nienależnego świadczenia nie jest określony. Nie jest więc możliwe przyjęcie, że bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne. Zastosowanie znajduje zatem art. 120 § 1 k.c. zdanie drugie, zgodnie z którym jeżeli wymagalność roszczenia zależy od podjęcia określonej czynności przez uprawnionego, bieg terminu (przedawnienia) rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne, gdyby uprawniony podjął czynność w najwcześniejszym możliwym terminie. Wymóg podjęcia czynności w najwcześniejszym możliwym terminie pozwala na elastyczną, dostosowaną do konkretnej sytuacji ocenę obowiązku i możliwości podjęcia takiej czynności przez wierzyciela. W szczególności nie oznacza automatycznego obowiązku podjęcia czynności – wezwania dłużnika do zapłaty – bezpośrednio po spełnieniu własnego świadczenia. Postanowienie takiego wymogu byłoby zasadne gdyby nienależne świadczenie było spełniane bez istnienia jakiegokolwiek, nawet mylnie ocenianej przez strony, podstawy prawnej. Tymczasem w przypadku nieważnej umowy kredytu obie strony spełniały swoje świadczenia w przekonaniu o wykonywaniu umowy. Działo się tak przez okres znacznie przekraczający długością termin odpowiadający terminowi przedawnienia obliczany od chwili spłaty konkretnej raty kapitałowo-odsetkowej czy też kosztów okołokredytowych. Równocześnie, w przypadku w którym podstawą stwierdzenia nieważności miałyby być zawarcie w umowie postanowień niedozwolonych (nieważność jest skutkiem ich eliminacji z umowy), art. 385¹ § 1 k.c. przewiduje jedynie jednostronny, po stronie konsumenta, brak związania takim postanowieniem. Uprawnienia z tytułu istnienia w umowie postanowień niedozwolonych przysługują konsumentowi. Dopiero wówczas powstaje stan, w którym ten, któremu przysługuje roszczenie o zwrot nienależnych świadczeń, może podjąć czynności zmierzające do postawienia ich w stan wymagalności w rozumieniu art. 120 § 1 k.c. (por. wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 22 maja 2019 r., XXV C 2068/17, LEX nr 2726873). Jednocześnie należy zauważyć, iż przyjęcie jako terminu początkowego biegu terminu przedawnienia momentu, w którym strona zanegowała zawartą umowę dając wyraz woli jej unieważnienia jest korzystne dla obu stron umowy, albowiem pozwala na kompensowanie wzajemnych zobowiązań.

111. Nie sposób w okolicznościach niniejszej sprawy przyjąć, że zachodzi którakolwiek ze wskazanych w art. 411 k.c. podstaw wyłączających możliwość zwrotu świadczenia.

(teoria dwóch kondykcji)

112. Sąd nie znalazł podstaw do wzajemnego rozliczenia stron. Rozstrzygając niniejszą sprawę Sąd odrzucił tzw. teorię salda, która zakłada, że świadczenie wzajemne stanowi pozycję, którą od razu należy odjąć od wzbogacenia, a w rezultacie obowiązek zwrotu obciąża tylko tę stronę, która uzyskała większą korzyść, i ogranicza się do zwrotu nadwyżki wartości. Zważyć należy, iż teoria salda jest aktualnie odrzucana w orzecznictwie (vide: wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 18 grudnia 2020r., V ACa 447/20, L.; wyrok SA w Warszawie z dnia 22 października 2020r., I ACa 709/19, L.). W uchwale z dnia 7 maja 2021 roku (III CZP 6/21, L.), mającej moc zasady prawnej Sąd Najwyższy stwierdził, że jeżeli bez bezskutecznego postanowienia umowa kredytu nie może wiązać, konsumentowi i kredytodawcy przysługują odrębne roszczenia o zwrot świadczeń pieniężnych spełnionych w wykonaniu tej umowy (art. 410 § 1 w związku z art. 405 k.c.). W tym stanie rzeczy Sąd przyjął koncepcję określaną jako teoria dwóch kondykcji, która zakłada, że każde roszczenie o wydanie korzyści należy traktować niezależnie, a ich kompensacja jest możliwa tylko w ramach instytucji potrącenia. W przedmiotowej sprawie strona pozwana nie wytoczyła powództwa wzajemnego ani nie podniosła zarzutu potrącenia, stąd brak podstaw do wzajemnego rozliczania stron. Strona pozwana może dochodzić zwrotu spełnionego świadczenia w odrębnym postępowaniu.

113. Kwotę uiszczoną przez powódkę na podstawie umowy kredytowej Sąd ustalił na podstawie opinii biegłej ustalonej w oparciu o dane przedstawione przez pozwanego bank. Nie budzi przy tym wątpliwości Sądu, iż stronie, która w wykonaniu umowy kredytu, dotkniętej nieważnością, spłacała kredyt, przysługuje roszczenie o zwrot spłaconych środków pieniężnych jako świadczenia nienależnego (art. 410 § 1 w związku z art. 405 k.c.) niezależnie od tego, czy i w jakim zakresie jest dłużnikiem banku z tytułu zwrotu nienależnie otrzymanej kwoty kredytu (por. uchwała SN z dnia 16 lutego 2021r., III CZP 11/20, L.).

114. Mając powyższe na uwadze na mocy art. 410 § 1 i § 2 k.c., art. 353¹ k.c. w zw. z art. 385¹ § 1 k.c. i art. 385² k.c. Sąd uwzględnił niemal w całości roszczenie główne i zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 14.513,74 zł (...) (z ograniczeniem do żądania pozwu – art. 321 k.p.c.) oraz kwotę 1.897,48 zł (nieznacznie mniej niż kwota dochodzona pozwem).

115. Wymagalność zgłoszonego roszczenia uzależniona była od wezwania pozwanego do zapłaty należności stosownie do treści art. 455 k.c. w zw. z art. 481 § 1 i 2 k.c. Roszczenie stało się wymagalne po upływie 14-dniowego terminu po doręczeniu wezwania do zapłaty. Sąd uznał, że 7-dniowy termin był zdecydowanie za krótki, aby pozwany mógł ustosunkować się do żądania powódki. Wskazany przez Sąd termin odpowiada pojęciu niezwłoczności z uwagi na specyfikę stosunku prawnego łączącego strony.

116. W pozostałym zakresie powództwo oddalono, tj. w zakresie roszczenia odsetkowego na podstawie art. 455 k.c., a w zakresie roszczenia głównego na podstawie art. 410 § 1 i § 2 k.c. a contrario.

(koszty procesu)

117. O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 100 k.p.c., § 2 pkt 6 oraz § 15 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U poz. 1804 ze zm.) i zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu zasądził od pozwanego na rzecz powódki całość poniesionych przez nią kosztów procesu, na co składały się: opłata sądowa od pozwu (1.000,00 zł), wynagrodzenie kwalifikowanego pełnomocnika w osobie radcy prawnego w stawce minimalnej (5.400,00 zł), opłata skarbową od pełnomocnictwa (17,00 zł) oraz wykorzystana zaliczka na poczet wynagrodzenia biegłej (1.500,00 zł). Na podstawie art. 98 § 1¹ k.p.c. od kwoty zasądzonej tytułem zwrotu kosztów procesu należały się odsetki ustawowe za opóźnieniem.